

UZAKDOĞUDA BİR DOST ÜLKE JAPONYA

2 Mayıs 2005 Saat 11:05, JICA (Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı)'nın Ankara Bürosu'ndan Esra Hanım beni aradılar ve “ Canan Hanım, bursumuzu siz kazandınız, tebrik ediyorum. Resmi prosüdürlere hemen başlamanız için telefonla haber vereyim dedim, “ dediler. İnanamadım. Çünkü, başvurduğum “ Çevre Yönetimi “ bursuna her ülkeden bir kişi olmak üzere toplam sekiz kişi kabul edilecekti ve Türkiye'den kabul edilen o bir kişi bendim!!! Çok çok çok sevindim!!! Sırasıyla ne yapılması gerekiyorsa öğrendim. Çok teşekkür ederek telefonu kapattım.

Yapılacak çok iş vardı. Tüm prosüdürleri 5 gün gibi kısa bir sürede tamamladıktan sonra, en sonunda uçak biletlerimi alabildim. Kendimi 13 Mayıs 2005 tarihinde Ankara'dan başlayacak o uzun yolculuğa ruh ve beden hazırlamaya çalışmak için sadece bir günümün kaldığını fark ettim.

İşte! 13 Mayıs 2005 Saat 20:00, Ankara-İstanbul, İstanbul-Bangkok (Tayland), Bangkok – Tokyo, Tokyo-Obihiro olmak üzere konaklamalar dahil toplam 43 saat sürecek olan o uzun yolculuk başladı. 15 Mayıs 2005 saat Japonya'da 15:30 (Türkiye'den 6 saat ileride) ve ben yorgunluktan bitap düşmüş vaziyette Obihiro JICA Merkezi'ndeki odamdayım. Bir an önce yatıp, birkaç saat dinlendikten sonra kalkıp, Merkezi gezip tanımak istiyorum. O anda telefon çaldı ve “ Ben Omi San (San Japoncada Hanım demek), Çevre Yönetimi Grubu'nun Koordinatörüyüm. Hoş geldiniz. Biliyorum çok yorgunsunuz. Acaba on dakikalığına aşağı lobiye inebilir misiniz? Kanan San “ dediler. Ben de hemen ineceğimi söyledim. Lobiye geldiğimde son derece zarif ve genç bir bayan eğilerek beni selamladı ve “ Merhaba, ben Omi San, tekrar hoş geldiniz Japonya'ya Kanan San. Yolculuğunuz nasıl geçti? “ dediler. Ben de öncelikle isminin Kanan değil Canan olduğunu (Türkçenin yazıldığı gibi okunan bir dil olduğunu) söyleyerek (tabi bunu bir çok defa başkalarına da açıklıyorum sonradan) yolculuğumu anlattım. Bana merkezi tanıttıktan sonra 70 gün sürecek olan kurs programını, çalışmamız gereken ders notlarını, ertesi gün Obihiro Valisini ziyaret edeceğimizden dolayı resmi giyinmem gerektiği gibi tüm detayları anlattı ve iyi dinlenmeler dilekleriyle vedalaştı.

Bir an her şeyin ne kadar düzenli ve sistematik olduğunu, 2.5 aylık bir süreçte nerede ne yapacağımızın saati saatine belli olduğu, gidilecek yerlere, kalınacak mekanlara, karşılaşacağımız eğitimci insanlara değin bütün detayların verildiğini, elimdeki kurs programını incelerken fark ettim. Ne huzur verici bir durum değil mi? Birkaç saat dinlendikten sonra kalkıp bina dışına çıkarak nasıl bir yerdeyiz acaba diyerek etrafı dolaşım. Obihiro JICA Merkezi, ormanın içinde huzur dolu bir yer görüntüsündeydi. Zaten Obihiro Şehri kafamda canlandırdığım teknoloji devi Japonya imajına uymuyordu. İyi ki de uymuyordu (sonradan her sabah erkenden kalkıp yürüyüş yapabileceğim orman içinde yürüme parkurlarının olması ne güzeldi). Obihiro, Japonya'nın tarımsal faaliyetlerinin yapıldığı alabildiğine yeşil alanların, golf sahalarının, tarım ve orman alanlarının bulunduğu, evlerin iki katlı villa tarzı evler olduğu cennetten bir parça idi. Hava sıcaklığı Mayıs ayında 5 – 10 oC olup Türkiye'den soğuktu. Arabalarda direksiyonlar sağ taraftaydı ve trafik sağ şeritten işliyordu. Geri döndüğümde grubumda bulunan diğer 7 ülkeden (Pakistan, Tayland, Etopya, Kenya, Filipin, Zimbabe ve Nikaragua) gelen arkadaşarımla ve diğer gruplardaki arkadaşlarla tanıştım. Sadece Japonları değil bir çok ülkeden insanları, kültürleri tanıma fırsatı bulacağım için ne kadar şanslı olduğumu düşündüm kendi kendime. Sonra hep beraber akşam yemeğine gittik.

Menüde her ülkeye hitap edecek yiyecekler vardı. Müslümanlar için de helal menü şeklinde bir seçenek bulunmaktaydı. Yemekten sonra odama çekildim. Öncelikle bana verilen kurs programını inceledim. Her gün saat 9:00'da dersler başlıyor, akşam 17:30'a kadar devam ediyordu. Her anlatılan konunun yerine gidilerek görülmesi ve incelenmesi için arazi çalışmaları vardı. Böylelikle sadece Obihiro'da bulunmayacak Japonya'nın bir çok yerini de görme fırsatı yakalayacaktık. Sırası geldikçe; Kuşhiro, Sapporo, Okinawa, Minamata, İshigaki ve Taketomi Adaları ile Tokyo'ya gidilecekti. Bunları okurken artık sızmışım...

Ertesi gün sabah kahvaltısına indiğimde, maalesef ne peynir, ne de zeytin!!! Japonların yemek kültüründe bizim kahvaltı anlayışımız yerine; pirinç lapası, balık, tavuk, domuz, bol yeşillik, meyvalar, mısır, yumurta ve yoğurt gibi yiyecekler, içecekler olarak süt, elma suyu, portakal suyu, kahve, yeşil çay ve normal çay menüyü oluşturmaktaydı. Son derece sağlıklı değil mi? Ama bana sorarsanız zeytin, peynir ve çaysız

kahvaltı olmaz. Japonlar için de, yeşil çay, balık ve pirinçsiz.

3. günün sonunda kendi ülkemizi, çalıştığımız organizasyonu ve yaptığımız işi tanımlayan 10 dakikalık bir sunum (job report) yapıyoruz JICA yetkililerine. Ben Türkiye'yi kısa bir şekilde tanıttıktan sonra, çalışmakta olduğum İller Bankası Genel Müdürlüğü'nü ve görevlerini, Türkiye'deki yeri, önemi ve yeni vizyonunu, benim çalıştığım departman olan Etüd Plan ve Yol Dairesi Başkanlığı ve görevleri ile yaptığım iş hakkında bilgiler veriyorum.

Bir hafta içinde derslere adapte olmuş, arkadaşlarıma ve Japonya'da yaşamaya alışmışım artık. Japonca da öğrenmeye başlamışım. Beni en çok etkileyen şey; bize verilen programda 5 dakikalık bile sapmaların olmaması ve herkesin üzerine düşen görevi tam olarak yerine getirmesiydi. Bu nasıl bir disiplin anlayışıdır ? Ve insanların birbirlerine olan saygı ve sevgisi, her yapılan iyi işin, insanlar önünde alkışlanarak takdir edilmesi.

Sokakların temizliği, her evin bahçesinin çiçeklerle dolu olması, insanların birbirlerini gördüklerinde, tanışın tanımasın güler yüzle Konnichiwa (Merhaba) diyerek selam vermeleri, sabah erkenden yürüyüş parkurunu dolduran spor yapan insanların çokluğu...

Dersler haricinde akşamları konserler, voleybol, basketbol, tenis, masa tenisi, yüzme, judo gibi spor faaliyetleri, Japonlara özgü çiçek dizayn sanatı dersleri, geleneksel kimono kıyafetlerini deneme gibi sosyal faaliyetler organize edilmişti. Hafta sonları ise golf turnuvaları, her katılımcının ülkesinin müziğini, dansını, yemeğini, geleneksel kıyafetlerini vs. tanıtabileceği uluslararası organizasyonlar planlanmıştı. Ben Türkiye'yi türkü söyleyerek, Kültür Bakanlığı'ndan almış olduğum tanıtım CD'si, broşür ve katalokları sergileyerek, antep fıstığı, lokum, çay ikram ederek, bol bol nazar boncuğu dağıtarak temsil etmeye çalıştım.

Biri yanıma yaklaşarak "röportaj yapabilir miyiz?" diye sordu. Elbette diyip Japonya'ya geliş sebebimi, Türkiye'yi ve Japonya'yi konuştuk.

Bir haftalığına Obihiro'nun doğusunda yer alan Kushiro'dayız. GIS (Coğrafi Bilgi Sistemi) tekniği kullanılarak Ramsar Sözleşmesine göre 1. derece sit alanı olan Kushiro Sulak Alanı'nın Korunması Projesi'nin nasıl yapıldığını ve uygulandığını öğreniyoruz ve her yıl düzenlenen yöre halkının da katıldığı " Ağaç Dikme Festivali " ne katılıyoruz. Benim de Japonya'da dikili 16 ağacım var artık.

Bir haftalığına Sapporo'dayız. Obihiro'dan çok farklı. Büyük şehir olmanın tüm negatif ve pozitif özelliklerini bünyesinde toplamış. Yüksek binalar, koşuşan, bir yerlere yetişmeye çalışan insanlar her yerde. Ne tesadüf ki, sokaklarda sergilenen geleneksel dans gösterileri iki gün boyunca sürecek ve biz onları izleyebileceğiz. Her yer cıvıl cıvıl ve dans eden gençlerle dolu. Bu arada 1 aydır Japonya'da olduğumu fark ediyorum. Bu zaman zarfında hiçbir Türk ile karşılaşmadım. Sabah kahvaltısında yan masada Türkçe konuşan iki beyin sesini duydum. Acaba yanlış mı duyuyorum diyerek birkaç dakika duraksadım. Hayır hayır doğru idi. Hemen kalkıp yanlarına gittim. " Merhaba! Türkçe konuştuğunuzu duyunca daha doğrusu Türk olduğunuzu anlayınca sevinerek yanınıza geldim. Ben 1 aydır Japonya – Obihiro'dayım. Benden başka Türk olmadığı için sizi görünce çok sevindim. " dedim. Onlar da çok sevindiler. Dün akşam gelen 11 kişilik bir Türk Grubu olduklarını JICA ile birlikte yürütülen Karadeniz'in Ekoturizimiyle ilgili bir proje kapsamında Sapporo JICA Merkezi'nde 1 ay kalacaklarını belirttiler. Benden Japonya ile ilgili ön bilgileri aldılar. Türkçe konuşurken bir an dilimin dolaştığını, çıkan seslerin sanki yabancı, değişik tınılar olduğunu hissedince çok şaşırdım. O gün Sapporo'dan ayrılıyorduk. Obihiro'ya gelirlerse tekrar karşılaşabileceğimizi söyleyerek, ikinci evimiz olan çok sevdiğim Obihiro'ya doğru yol aldık.

Bu sefer 15 günlük Minamata, İshigaki ve Taketomi Adaları ile Tokyo seyahati vardı önümüzde. İlk olarak Okinawa'dan Minamata'ya gittik. Obihiro'dan (20-22 oC) sonra Minamata inanılmaz sıcaktı (40 oC). Burada ağladım işte. Japonya'da II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı ekonomik büyümenin beraberinde getirdiği en büyük çevre sorunlarından biri olan ağır metal kirliliğinin nelere yol açtığını gördüm. Bir kimya fabrikasından arıtılmadan körfeze bırakılan atıksulardan dönüşen metil civanın balık ve kabuklu deniz hayvanlarının bünyesinde birikmesi ve bu deniz ürünlerini her gün sürekli tüketen bir toplumun olması, sonuç olarak insanlarda bütün vücut fonksiyonlarının durmasına neden olacak boyutlarda civanın birikmesi, çok sayıda insanın acılar içinde ölmesine, o dönemde anne karnında olan çocukların da bugün felçli şekilde yaşamasına neden olmuştur. Şu an 2500 kişi değişik boyutlarda bu hastalıkla Minamata'da bir klinikte yaşamakta. Hepimiz çok üzgünüz ve bir kez daha çevre ve insan faaliyetleri ilişkisini irdeliyoruz.

Ertesi gün İshigaki Adası'ndayız. Ekoturizimin çok yaygın olduğu koral reeflerin, tropikal bitkilerin (

mango vb.), kum – güneş ve denizin (pardon okyanusun demem gerekiyordu) bulunduğu turistik bir ada. Taketomi Adası'nın her tarafı yaşlı koral reeflerle inşaa edilmiş. Plaja gidiyor ve Pasifik Okyanusu'nun kumullarında yürüyoruz ve nihayet Tokyo!

İnanılmaz kalabalık, yoğun, İstanbul benzeri bir şehir. Her yere ulaşım hızlı trenlerle sağlanıyor ve trenlerde bol bol uyuyan insanlara rastlıyoruz ve ünlü Akiharabara. Tüm elektronik cihazların satıldığı turistik alışveriş merkezlerinin bulunduğu mekan. Gücümüz yettiğinde elektronik cihazlar alıyoruz. Sonunda ikinci evimiz olan Obihiro'ya tekrar dönüyoruz.

Artık son iki haftamız kaldı. Obihiro'da bir ortaöğretim okulunu ziyaret ediyoruz. Her birimiz bir sınıfta ülkemizi tanıtan sunumlar yapıyoruz. Ben Türkiye'yi heyecanla anlatıyorum. Sonra öğrenciler Türkiye'yi anlatmaya başlayınca şaşırıp kalıyorum. Sağ elimiz kaşınınca para geleceğine, burnumuzun kaşınınca misafir geleceğine inanmamıza değin her şeylerimizi biliyorlardı.

Aldığımız eğitimden ve yaşadıklarımızdan çok memnunuz. Bu arada dersler haricinde öğrendiklerimizi özümseyeceğimizi gösteren bir problemin irdelenmesine yönelik çözüm önerileri üreteceğimiz bir hareket planı (action plan) hazırlıyoruz. Peki neler öğrendik ?

Japonya'da hızlı ekonomik büyümeyle birlikte görülen çevre kirliliğini önlemeye yönelik oluşturulan, sürdürülebilir sağlıklı bir çevrenin gelecek kuşaklara bırakılabilmesi amacıyla gerekli olan ; su ve toprak yönetimi, tarım ve orman faaliyetleri, geri dönüşümü mümkün olan her şeyden yeniden yararlanma yöntemleri, katı atık depolama sistemi mantığı, içmesuyu ve atıksu arıtma tesisi teknolojileri, çevresel etki değerlendirme mantığının nasıl oluşturulduğu, süreçleri ve son durumu, bir projenin dizayn edilme matrisini içeren proje zinciri yönetimi bilincinin oluşturulması ve önemi ve çevre bilincinin oluşturulabilmesi için insanların çocukluktan itibaren nasıl eğitildikleri ve bu çerçevedeki tüm tarihsel süreçler ve yasaların çıkarılma aşamaları anlatılmaya ve bizim tarafımızdan öğrenilmeye çalışıldı. Bir yandan çok mutlu, bir yandan da çok hüznü bir şekilde eğitim kursunu hareket planlarımızı (action plan) anlatarak, veda partisi ile kapatıyor ve dönüş için hazırlıyoruz.

23 Temmuz 2005 Saat 10:00. Obihiro-Osaka, Osaka-Bangkok, Bangkok-İstanbul, İstanbul-Ankara olmak üzere toplam 32 saat sürecek geri dönüş yolculuğum başlıyor. Tekrar görüşmek, birlikte projeler üretmek üzere tüm JICA yetkilileri, çalışanları ve arkadaşlarımızla vedalaşıyoruz.

Her şey için teşekkürler JICA!!!

Canan Karakaş ULUSOY

Jeo.Yük.Müh.